

Пропозиції
Державної податкової служби України
до проєкту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу
України та інших законодавчих актів щодо зменшення навантаження на
фонд оплати праці», внесеного на розгляд Верховної Ради України
народними депутатами України Железняком Ярославом, Рудик Кірою та
іншими (5 народних депутатів України),
реєстраційний номер 6548 від 25 січня 2022 року,
перше читання

1. Проєкт Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів щодо зменшення навантаження на фонд оплати праці» (далі – законопроект) Державною податковою службою України не підтримується.

2. Законопроектом пропонується внести зміни до Податкового кодексу України (далі – Кодекс) з метою об'єднання податку на доходи фізичних осіб, військового збору та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – єдиний внесок) у один податок – податок на доходи фізичних осіб із застосуванням ставки податку у розмірі 20 відсотків.

При цьому встановлюється, що тимчасово до 2026 року ставка податку на доходи фізичних осіб застосовується:

- у 2023 році – у розмірі 29 відс.;
- у 2024 році – у розмірі 26 відс.;
- у 2025 році – у розмірі 23 відсотки.

Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (далі – Закон № 2464) пропонується скасувати.

Законопроектом також розширюється перелік витрат, на які поширюється право податкової знижки для платників податків, зокрема для платників податку, які утримують двох чи більше дітей віком до 18 років, або батьків віком понад 80 років.

Щодо зміни ставки податку на доходи фізичних осіб

Пропозиція щодо встановлення базової ставки податку на доходи фізичних осіб у розмірі 20 відс. (на сьогодні діє ставка у розмірі 18 відс.), яка застосовуватиметься до більшості доходів фізичної особи, зокрема заробітної плати та виплат за цивільно-правовими договорами, з відміною єдиного внеску та військового збору призведе до зменшення навантаження для роботодавців.

Але при цьому значно збільшиться податкове навантаження на отримувачів доходів (працівників), що може призвести до виникнення соціальної напруги у суспільстві.

Слід зазначити, що законопроектом рекомендується Кабінету Міністрів України, місцевим органам влади, підприємствам, установам, організаціям незалежно від підпорядкування та форми власності, фізичним особам – підприємцям або особам, які провадять незалежну професійну діяльність, з дня

набрання чинності цим Законом збільшити місячну заробітну плату працівникам, які працюють у них, на середню суму місячного єдиного внеску у 2022 році.

Оскільки запропонована норма є рекомендованою, то на практиці вона може бути не реалізована роботодавцями, особливо приватного сектору.

Для зменшення навантаження на працівників вважаємо за доцільне на перехідний період покласти обов'язок сплати частини податку на доходи фізичних осіб на роботодавця.

Разом з цим реалізація запропонованої пропозиції може призвести до значних недонадходжень податку до бюджетів, що потребуватиме значних джерел компенсації витрат, у тому числі місцевих бюджетів, Пенсійного фонду України та фондів соціального страхування.

Надходження податку на доходи фізичних осіб від прогнозованої авторами законопроекту детінізації заробітної плати та рекомендованого роботодавцям підвищення розміру заробітної плати буде недостатньо для компенсації можливих втрат, особливо на початковому етапі запровадження запропонованих змін.

Щодо розширення переліку витрат, на які поширюється право податкової знижки

Законопроектом пропонується надати право до складу витрат, на які поширюється право податкової знижки, включати суму коштів, сплачених платником податку на користь закордонних закладів охорони здоров'я для компенсації вартості платних послуг з лікування (на сьогодні дозволено включати такі витрати, якщо вони сплачені на користь вітчизняних закладів охорони здоров'я).

При цьому законопроектом не визначається, яким документом чи яким органом в Україні може бути підтверджено, що іноземна установа є закладом охорони здоров'я, та в розумінні якого законодавства – українського законодавства чи законодавства відповідної іноземної держави.

Зазначене може привести до неоднозначного трактування норм законодавства та виникнення суперечностей з платниками податків щодо можливості врахування відповідних витрат до податкової знижки.

Також законопроектом пропонується надати право всім платникам податків включати до складу податкової знижки суму коштів у вигляді орендної плати за договором оренди житла (квартири, будинку), оформленим відповідно до вимог чинного законодавства (на сьогодні такі витрати дозволено включати тільки платнику податків, який має статус внутрішньо переміщеної особи).

Крім цього, законопроектом пропонується доповнити перелік витрат новими видами витрат:

у розмірі, що дорівнює 5 розмірам мінімальної заробітної плати, встановленої на 01 січня звітного податкового року, – для платника податку, який утримує двох чи більше дітей віком до 18 років, – у розрахунку на кожен таку дитину;

у розмірі, що дорівнює 5 розмірам мінімальної заробітної плати, встановленої на 01 січня звітного податкового року, – для платника податку, який утримує батьків віком понад 80 років, – у розрахунку на кожного з батьків.

При цьому законопроектом не визначено, яким чином платник податків має підтверджувати факт утримання батьків.

Окремо слід зазначити, що всі запропоновані зміни щодо розширення переліку витрат призведуть до втрат місцевих бюджетів у зв'язку з поверненням частини сплаченого податку на доходи фізичних осіб.

Авторами законопроекту зареєстровано у Верховній Раді України проект Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України у зв'язку із прийняттям закону щодо зменшення податкового навантаження на фонд оплати праці» (реєстр. № 6549 від 25.01.2022) (далі – законопроект № 6549), який системно пов'язаний із законопроектом.

Законопроектом № 6549 передбачається розподіл сплаченого податку на доходи фізичних між місцевими бюджетами різних рівнів, Пенсійним фондом України та фондами державного соціального страхування.

При цьому законопроектом не вносяться зміни до Кодексу в частині порядку проведення розрахунку податкового зобов'язання у зв'язку з реалізацією платником податків права на податкову знижку та чіткого визначення обмеження розміру знижки або всією сумою сплаченого податку на доходи фізичних осіб, або частиною податку, яка зараховується до місцевих бюджетів.

Таким чином, положення Кодексу та Бюджетного кодексу України потребують узгодження в частині визначення джерел повернення частини сплаченого податку на доходи фізичних осіб у зв'язку з реалізацією платником податків права на податкову знижку.

Щодо визнання таким, що втратив чинність, Закону № 2464

Таким чином, повністю скасовується система сплати страхових внесків, скасовується сплата їх страхувальниками (роботодавцями) та пропонується замінити їх на частину сплаченого податку на доходи фізичних осіб, який утримується з доходу фізичної особи та за його рахунок.

Запропоновані зміни суперечать Основам законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, відповідно до яких загальнообов'язкове державне соціальне страхування – це система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає надання соціального захисту, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати страхових внесків власником або уповноваженим ним органом, громадянами тощо, а страхувальниками за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням є роботодавці.

Також Законом № 2464 визначено перелік громадян, які отримують грошове забезпечення (виплати, компенсації) за рахунок бюджету. Нарахування та сплата єдиного внеску за таких платників (батьки – вихователі дитячих будинків сімейного типу, особи, які отримують допомогу по тимчасовій непрацездатності, перебувають у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами,

особи, які проходять строкову військову службу, особи, які доглядають за дитиною до досягнення нею трирічного віку, тощо) здійснюється за рахунок коштів державного бюджету.

При цьому відповідно до Кодексу зазначені виплати не підлягають оподаткуванню податком на доходи фізичних осіб. Таким чином, після відміни єдиного внеску зазначена категорія громадян буде позбавлена пенсійного та соціального страхування.

Законом № 2464 визначено, що у разі якщо база нарахування єдиного соціального внеску не перевищує розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який нараховується заробітна плата (грошове забезпечення, дохід), сума єдиного внеску розраховується як добуток розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який нараховується заробітна плата (грошове забезпечення, дохід), та ставки єдиного внеску, встановленої для відповідної категорії платника.

Зазначена норма забезпечує сплату єдиного внеску за працівника не нижче мінімального страхового внеску. Аналогічної норми щодо оподаткування доходів податком на доходи фізичних осіб не передбачено, у зв'язку з цим її відміна призведе до зменшення надходжень до бюджетів та соціальних фондів, незарахування фізичній особі страхового стажу та втрату в майбутньому права на пенсійне та страхове забезпечення.

Крім порядку нарахування, обчислення і сплати єдиного внеску, Законом № 2464 визначається порядок ведення обліку платників єдиного внеску та застрахованих осіб, ведення органами ДПС та Пенсійного фонду України реєстру страхувальників і реєстру застрахованих осіб тощо.

Ведення зазначених реєстрів створено, зокрема, для забезпечення ведення обліку платників і застрахованих осіб у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування, накопичення, зберігання та автоматизованої обробки інформації про сплату платниками єдиного внеску та про набуття застрахованими особами права на отримання страхових виплат за окремими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Скасування Закону № 2464 без перенесення вимог щодо продовження діяльності зазначених реєстрів до іншого законодавства призведе до втрати персоніфікованих відомостей у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування та позбавлення фізичних осіб на пенсійні та соціальні виплати надалі.

Також законопроектом не вирішено питання з платниками, які відповідно до Закону № 2464 мають право на добровільну сплату єдиного внеску, в частині адміністрування чинних договорів та механізму участі громадян у майбутньому.

**В. о. першого заступника Голови
Державної податкової служби України**

Владислав БУГАСОВ